

Dette mener Veterinærforeningen om CWD-bekjempelse

Mattilsynet og Miljødirektoratet har 28. april 2021 overlevert sine felles anbefalinger om håndtering av skrantesjuka (CWD) til LMD og KLD.

Forvaltningen av den norske villreinbestanden er, slik vi oppfatter det, en krevende oppgave. Virkemiddelapparatet for denne typen smittsomme, livstruende sykdommer i dyrebesetninger er dessuten begrenset. I denne saken mener vi at vi har for lite kunnskap om bestanden til å kunne være bastante og entydige i vår anbefaling til tiltak. Derfor er en skrittvis, kunnskapsbasert tilnærming til hvordan man løser denne utfordringen avgjørende. I tillegg til å foreslå konkrete virkemidler for å begrense/utrydde sykdommen må det gjøres et arbeid for å fremskaffe mer forskning og kunnskap om helsetilstanden til den norske villreinen.

Veterinærforeningen er positive til at de to direktoratene i sine anbefalinger har som mål å i første omgang begrense smitten, for deretter å utrydde skrantesjuka. Vi forventer rask og effektiv oppfølging fra både Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet. CWD har potensielt svært alvorlige konsekvenser. Regjeringen og de øvrige, politiske partiene bør finne sammen om en omforent og effektiv politikk for å bekjempe CWD snarest mulig.

Veterinærforeningen vil spesielt peke på følgende utfordringer i den fremtidige bekjempelsen, som også uttrykkes i anbefalingene:

- Kunnskapsgrunnlaget om sykdommen må så raskt som mulig utvides. Kunnskapshull må tettes og det må derfor sikres tilstrekkelige forskningsmidler til dette formål. Vi vet for lite til at vi kan være trygge på hva som er den beste løsningen.
- Mattilsynet og Miljødirektoratet må gis de ekstra midlene som er nødvendig for å drive effektiv overvåking, kartlegging og forvaltning av sykdommen i villreinstammen.
- Beredskapen både nasjonalt og lokalt må gjennomgås og planlegges ut ifra de ulike scenarioene som kan tenkes å oppstå ved de ulike alternative tiltakene som foreslås. Avhengig av hvilke tiltak man lander på, vil det være flere mulige utviklingsforløp av sykdommen. I en beredskapsplan må også mulige konsekvenser for smitte til tamrein vurderes. Skrantesjuka har en smitemåte og et utviklingsforløp som gjør at «føre var» prinsippet er særlig aktuelt i bekjempelsen. Får sykdommen tid til å utvikle seg langt nok, vil det føre til mye lidelse og død og gradvis tap av den verdifulle villreinstammen i Norge.

Fakta om CWD

CWD (skrantesjuka) er en alvorlig smittsom sykdom hos hjortedyr som kan få store konsekvenser for tamreinnæringen og for den eneste opprinnelige og gjenlevende villreinstammen i Europa.

Skrantesjuka ble første gang påvist i Norge i 2016. Det er en prionsykdom hos hjortedyr med lang inkubasjonstid og stort smittepotensiale. Den medfører mye lidelse for affiserte dyr. Skrantesjuka kjennetegnes ved gradvis tap av nerveceller i hjernen, nevrologiske symptomer og avmagring, og ender alltid med døden.

Mer kjente prionsykdommer er skrapesjuka på sau (første gang påvist i Norge i 1981) og kugalskap (BSE) på storfe. Prionsykdommer har et zoonotisk potensiale, men det er så langt bare kugalskap som er påvist å kunne smitte fra dyr til menneske.

I Norge har skrantesjuka blitt påvist hos villrein, elg og hjort. Det er hittil vist at sykdommen som er påvist på elg og hjort i Norge (atypisk CWD) er annerledes, og tilsynelatende mindre smittsom enn den varianten som er påvist hos villrein (klassisk CWD). Hos villrein er det avdekket sykdom hos flere dyr i samme flokk, mens sykdommen hos elg og hjort kun er påvist på eldre enkeltindivider.

Før 2016 var skrantesjuka bare kjent i USA og Canada. Erfaringer derfra tyder på at dette er den mest smittsomme av prionsykdommene. Smitten skjer både via direkte kontakt mellom hjortedyr men også via kontaminert miljø hvor prioner gjenstår infeksjons i mange år. CWD er en enorm byrde både for tamme og viltlevende hjortedyr med konstant spredning over store deler av Nord-Amerika. Sykdommen er særdeles vanskelig å forebygge, spesielt hvis den har vært til stede over lengre tid.

For å bevare en levedyktig villreinstamme, og beskytte tamreinen, er det utfra det som hittil er kjent om skrantesjuka avgjørende å raskt sette inn tiltak for å hindre at sykdommen spres til nye områder og reinstammer. Siden sykdommen er ny i Europa er det fortsatt svært mye vi ikke vet om den, og det er foreløpig uklart om den vil utvikle seg på samme måte som i Nord-Amerika. Et sterkt forskningsmiljø med tilstrekkelige ressurser er derfor helt sentralt i bekjempelsen av skrantesjuka i Norge.